

MUSTAFA SUPHI VE YOLDAŞLARININ KATLEDİLMESİ

Aydınlık Gazetesi, 8 Aralık 2014

Yıldırım Koç

Mustafa Suphi ve 14 yoldaşının 28/29 Ocak 1921 tarihinde Trabzon açıklarında katledilmesi konusundaki tartışmalar, Kemalistlerin komünistlere ve Türkiye Komünist Partisi'ne ilişkin politikalarının anlaşılması açısından son derece önemlidir.

Aydınlık'ta Mustafa Kemal ile komünistler arasındaki ilişkiler konusundaki yazılarımdan sonra çeşitli illerde toplantılara katıldım. Bu toplantılarda sık sık gündeme getirilen konu, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının öldürülmesinde Mustafa Kemal Paşa'nın rolü/sorumluluğu idi. Sosyalist soldaki bazı yapılar ve kişiler, bu katliamdan Mustafa Kemal Paşa'yı sorumlu tutuyorlar ve bundan hareketle de Mustafa Kemal Paşa'nın toplumsal ve siyasal mücadeleler tarihimizdeki önemli rolüne karşı çıkıyorlar. Bu anlayışın doğal sonucuysa, Kemalist devrimin kazanımlarının geliştirilerek korunmasına ve milli birlik politikalarına karşı çıkıştır.

Bu konu, bu nedenle, günümüzde Türkiye'de anti-emperyalist bir milli cephenin yaratılması açısından günceldir.

KOMÜNİSTLER KATLEDİLİYOR

Mustafa Suphi, karısı ve 14 yoldaşı 28 Ocak 1921 günü Trabzon'da, kayıkçılar kâhyası Yahya'nın verdiği bir motora bindirildi ve denize açıldı. Hemen arkalarından Yahya Kâhya'nın adamlarından Faik Reis ve arkadaşları ikinci bir motorla hareket ederek, geceye doğru Sürmene açıklarında bu gruba yetişti; Suphi'nin karısı Meryem dışında hepsini öldürdü ve denize attı.

Bu katliamı gerçekleştiren Faik Reis ve arkadaşlarıdır. Onlara talimatı veren, kayıkçılar kâhyası Yahya'dır. Ancak bu katliamı Yahya Kâhya'nın kendi başına düşünmesi ve gerçekleştirmesi olanaksız gözükmektedir.

Bu durumda, Yahya Kâhya (veya Kaptan) kimin talimatıyla bu katliamı gerçekleştirmiştir?

Bu konuda yazılı bir talimat bilinmiyor. Böyle durumlarda iki soru sorulur:

Öldürülenlere kimler düşmandı?

Bu kişilerin öldürülmesi kimin işine yarayabilir?

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının öldürülmesi konusunda bu soruları sorduğunuzda, kuşkular bir kesim üzerinde odaklanıyor.

Bu konuda yapılan bazı önemli çalışmalar var. Konuyu inceleyecekler bu çalışmaları öneriyorum.

BU KONUDAKİ CİDDİ ÇALIŞMALAR

Bence en önemli, kapsamlı ve güvenilir çalışma, Yrd.Doç.Dr.Yavuz Aslan'ın Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları arasında çıkan **Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi, Türkiye Komünistlerinin Rusya'da Teşkilatlanması (1918-1921)** kitabıdır (Ankara, 1997). Bu kitabın 22 sayfalık bölümü "Mustafa Suphi ve Arkadaşlarını Kim Öldürttü?" başlığını taşımaktadır (s.338-359).

Aynı değerde diğer bir çalışma, Mete Tunçay'ın **Türkiye'de Sol Akımlar (1908-1925)** kitabıdır (İletişim Yay., İstanbul, 2009). Bu kitabın da 20 sayfalık bölümü (s.326-345) Mustafa Suphi'ye ilişkindir.

Rasih Nuri İleri'nin 1970 yılında yayımlanan **Atatürk ve Komünizm** kitabında (Anadolu Yay.) bu konuda bir bölüm bulunmaktadır.

Emel Akal'ın **Toplumsal Tarih Dergisi**'nin Ekim 2001 tarihli sayısında yayımlanan "Dr.Şefik Hüsnü'nün Bir Konuşmasında ve İttihat ve Terakki Erkânının Yazışmalarında Mustafa Suphi" (s.6-12) makalesinde ilginç ve benim de katıldığım değerlendirmeler bulunmaktadır.

Ergün Aybars'ın "Mustafa Suphi'nin Anadolu'ya Gelişi, Öldürülüşüyle İlgili Görüşler ve Erzurum'dan Trabzon'a Gidişle İlgili Belgeler" makalesi (A.Ü.DTCF, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, XIII/24, 1979-1980, s.88-104) de çeşitli belgelerin derlendiği önemli bir çalışmadır.

Bu yayınlar ışığında, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmesine ilişkin bir değerlendirme yapacağım.